

M

Kivikautinen asuinpaikka Kymin pitäjän Eskolan
kylän J. E. Marttilan talon Suljennon suopalstalla.

Kertomukseen kuuluu 4 karttaa, 6 valokuvaa (levyt 7319 - 7324) ja luettelot 8979, 9087:1-72 ja 9089.

Marraskuussa 1928 kävi museossa Kymistä herra Vilho Gunnar ilmoittaen, että Suljennon suon reunasta siellä oli löydetty kivikautisia saviastianpaloja. Tiedotuksen johdosta kirjoitettiin löytäjälle, maanviljelijä J. E. Marttilalle, joka lähettikin pian museoon sievän näyttekokoelman tyypillistä kampakeramiikkaa (8979). Löytöpaikan tutkiminen tuli seuraavan vuoden kesätyöohjelmassa allekirjoittaneen osalle.

Suljennon suo on useamman, ehkä n. 5 - 6 neliökilometrin laajuinen pitkäkäs suo Kyminjoen itäisen päähaaran koillispuolella ja likipitään joen suuntainen, Kymin asemalta Hurukselan kylään vievän uuden maantien lounaispuolella. Sen korkeus on topografikartan mukaan 21 - 23 m yli meren pinnan (kartta 1). Äskettäin se on ojitettu ja otettu viljelykseen ja tällöin kerrotaan sen pinnan laskeutuneen likimain metrin verran.

Kivikautinen asuinpaikka on suon koillisreunalla Kymin pitäjän Eskolan kylän J. E. Marttilan talon maalla, n. 7 km Kymin asemalta mainittua uutta maantietä myöten pohjoisluoteeseen eli Hurukselan kylään päin, maantien vasemmalla puolen ja siitä n. 100 - 150 m lounaaseen. Tätä maantietä ei ole sekoitettava kartalla näkyvään Kymin - Hurukselan vanhaan maantiehen, joka on tällä kohtaa huomattavasti koillisempänä; uusi maantie on rakennettu lähelle suon reunaa. Aivan asuinpaikan kaakkoispuolitse kulkee lounais-koillisessa suunnassa pienen Saarijärvi-nimisen lammen rantaan päättyvä metsäpalstan raja, jonka luoteispuoli kuuluu Eskolan kylän Kihlin, kaakkoispuoli Eskolan kylän Marttilan talolle. Asuinpaikka on siis alkuaan Kihlin ulkopalstalla, mutta

rajaviivan luoteispuolinenkin alue on tässä nyttemmin joutunut oston kautta J. E. Marttilalle. Asuinpaikan kohdalla on suo leveimmillään ja enimmäkseen jo täysin viljeltyä.

Sillä kohtaa, missä maantieltä Marttilan suoviljelyksille johtava peltotie saapuu suon reunalle, leikkaa tie vähäisen ja matalan, lounaispuolisen viljellyn suon reunaa vain n. 1,5 m ja koillispuolisia suolahdelmia vain vajaa metrin ylemmäksi kohoavan pitkulaisen, n. 90 m pitkän ja 15 - 25 m leveän kangassaarekkeen (kartta 2, kuva 1). Saareke on joka puolelta suomaan ympäröimä ja näyttää, korkeinta kohtaansa lukuunottamatta, olleen ennen Suljennon suon ojitusta enimmäkseen suon peitossa, päättäen sekä suokasvillisuudesta että suoturpeesta. Korkein kohta on harjusoraa ja -hiekkaa, laidoilta näkyy paikoin myös suovarpujen vielä peittämää kalliota. Kankaan reuna on lähinnä pohjoisessa, vetisen kapean suonotkon takana. Täältä vähäiseltä särkkämäiseltä harjanteelta oli maanviljelijä Marttila ajanut peltotielleen soraa, löytäen tällöin saviastianpalat, jotka kylästä etäällä sijaitsevalta, muistitiedon aikana aivan asumattomalta ulkopalstalta esiin tulleina herättivät hänen erikoista huomiotaan. Näin syntyneen pienen hiekkakuopan pohjoisreunassa (ruutujen F:7 - 8, G:8 kohdalla kartalla 3) eli sillä kohden mistä Marttilan kaikki saviastialöydökset (8979, 9089) olivat peräisin, näkyi vielä runsaasti saviastianpaloja. Tähän avattiin kaivausalue ja sitä laajennettiin sitä mukaa kuin löytöjä ilmaantui sekä itse kaivauksessa että hiekkakuopan reunoja lastoin ja lapioin tarkastettaessa. Käsitykseni onkin että asuinpaikka tuli näin pääpiirteissään kokonaan tutkituksi. Vain kaivausalueen lähiruuduilta esim. G-K:12 ja L:10-12, mahdollisesti myös linjalta A, saattaisi vielä ilmaantua jonkun verran asutusjätteitä. Kangassärkälle eri tahoille hiekkakuopan ulkopuolelle kaivetut koekuopat antoivat täysin kielteisen tuloksen ja paitsi kaivausalueen kohdalta ei itse hiekkakuopan reunoista tavattu kulttuurimerkkejä muualta kuin kohdasta a kuopan länsisivulla, ohuen suoturpeen alta. (9087;71-72). Tässä-

kin näyttivät löydöt rajoittuvan aivan pienelle alueelle kappan reunaan. Heti länteenpäin siitä alkoi vahva suoturve, jonka alta ei enää ilmaantunut mitään. Nämä irralliset löydöt viittaavat siihen, että hiekkakuopan kohta on melkoiselta osaltaan kuulunut asuinpaikka-alueeseen. Kaivausalue jäi suhteellisen pieneksi sen vuoksi, että työvoiman saanti oli vaikeata ja että sateitten aiheuttama haitta tutkimukselle tuntui tavallista enemmän, työmaa kun sijaitsi kaukana kylästä ja majapaikasta.

Kulttuurikerros. Maanlaatu oli karkeaa kivistä soraa. Soistumisesta johtuneen että se monin paikoin oli vahvasti ruostepitoista ja niin kovaa, ettei siitä lastoilla ja lapiolla tahtonut aina saada selvää. Ruostepitoisuus hämmensi myös kulttuurikerroksen rajat. Löydöistä ja hiililäiskistä saattoi kuitenkin nähdä että maa oli paikoin 50 - 70 cm:n syvälle liikutettua, joskin kulttuurimaan pohja enimmäkseen oli vain n. 40 cm:n syvyydessä. Muistikirjastani jäljennän tähän asian valaisemiseksi seuraavat mitat:

C:4: humus 5 cm, lyijyhietaa, joka mahdollisesti on verra-ten myöhäisen metsänpalon tilille vietävä, paikoin aina 10 cm, sitten n. 40 cm ruskeaa soraa, sitten ohut, kova ruostesorakerros vaaleamman soran päällä.

C:5: humus 6 cm, lyijyhietaa 5 cm, sitten ruskeahkoa soraa, joka päättyi alinna n. 60 cm syvässä ruostesorakerrokseen. Löytöjä ei tullut 35 cm:iä syvempää.

C:6: humus 5 cm, lyijyhietaa 5 cm, sitten ruskea alaspäin vaaleneva 40 cm vahva kerros, josta ilmaantui joku löytöesine. Sitten 50 cm syvässä n. 5 cm paksu kova ruostesorakerros.

C-D:7, ruutujen väliviivalla: humus 5 cm, sitten savensekais-
ta ruostehiettaa; kulttuurikerroksen alaraja ei ollut todettavissa. Ruudussa C:7 ruostemaan alla aivan ohut kerros ikäänkuin suoturpeen (tai mädänneitten puunjuurien) sekaista likaista soraa; vrt. edempänä.

C-D:8: humus 7 cm, lyijyhietaa 5 cm, sitten alkoi ruskea ruostesora, jossa oli jokunen hiilisiru vielä 45 cm syvässä. Ruudussa C:8 ruostemaan alla samantapaista likamaata, kuin ruudussa C:7.

C-D;9: humus 8 cm, lyijyhieta 3 - 5 cm, sitten ruskeata ruostesoraa n. 50 - 60 cm syvään; pohjasta pisti ylöspäin harmaa savikieleke n. 35 cm:n syvyydelle pinnasta lukien. Ruudussa C:9 näytti kulttuurikerros löydöistä päättäen ulottuvan vain n. 35 cm syvään; 55 - 65 cm syvässä oli kova ruostesorakerros ja sen alla vaaleampaa pohjasoraa vastassa n. 10 cm vahvasti mustahkoa, ikäänkuin suoturpeen sekaista soraa (maanäyte 9087;23), jollaista tapasimme jo edellä ohuemmalti ruuduissa C:8-7, mutta ei enää ruudussa C:6. Samanlainen kerros ilmaantui myös kaivausalueen kaakkoisnurkasta.

E-F:7: humus 5 cm, lyijyhieta 10 cm, sitten ruskea sora, joka päättyi vaaleata pohjamaata vastassa olevaan kovaan ruoste-suoneen.

E-F:8: humus 3 cm, lyijyhieta 12 cm, sitten n. 40 cm ruskeata soraa, jossa oli saviastianpaloja n. 50 cm syvään pinnasta lukien sekä saviläiskiä m.m. saviastianpalojen päällä (ilmeisesti siis jätettä saviastian valmistuksesta). Vaaleampi pohjamaa 55 cm syvässä.

E-F:9: humus 10 cm, lyijyhieta 10 cm, sitten syvälle ruskeaa ruosteensekaista soraa, jossa ei voi nähdä rajaviivaa kulttuurikerroksen ja pohjamaan välillä.

G-K:11, ulkoreuna: kulohiilensekainen humuskerros n. 5 - 15 cm, lyijyhietaa 5 - 20 cm, sitten ruskea ruosteenvärinen sora, päättyvä alinna kivistä ruostesorakerrokseen, joka saattoi olla aina 30 cm paksu ja oli paikoin vaaleamman kerroksen kahtiajakama. Sen alla oli paikoin, esim. tulisijan takana ruudussa I:11, n. 5 cm:n vahvuinen ikäänkuin turpeensekainen sorakerros (näyte 9087;67), kuten edellä ruuduissa C:7-9. Pohjasora oli usein vaaleata ja ikäänkuin vähin savensekaista.

Kivetty liedensija, likipitään suorakaiteinen, n. metrin pituinen ja 80 cm leveä, tuli 35 - 50 cm syvästä esiin ruuduista I-K:10-11 (kartta 3, kuva 5). Kivet olivat palaneita ja niiden ympäriltä ilmaantui kekäleitä, jotka näyttivät menevän kivien alle. Liesi jätettiin purkamatta.

Palaneita kiviä oli myös 3 kappaletta ruudulla B:8, pitkän ja kapean aina 50-70 cm syvälle ulottuvan hiilisuonen (rakovalkean jäännöksen?) vieressä. Muut kivet olivat palamattomia ja enimmäkseen kait luonnostaan paikallaan. Yhden alta (ruudussa E:10) löytyi kuitenkin vielä saviastianpaloja.

Nuotionpaikka oli myös ruudussa D:6: hiiltä lähes suorakaitteisella vajaa metrin laajalla alalla 30 - 55 cm syvässä. Kiviä ei ollut. Löytöjä tuli sen ympäriltä paljonlaisesti aina 45 cm syvästä, m.m. pari piikaavinta ja piinuoli, mutta saviastianpaloja vain vähän. Mitätön hiili- ja nokiläiskä oli myös ruuduissa H:10-11 n. 50 cm syvässä.

Kaivausalueen pohjoisosasta löytyi useampia paalunreikäisiä täpliä, joista yksi ulottui aina 80 cm syvään. Muutamista löytyi vielä lahoa juuren jätettä, selviä merkkejä siitä, että ne olivat, ainakin enimmäkseen, puitten juurien jälkiä. Pari täplää oli hiilipitoista. Erikoisesti mainittakoon hiiltynyt lähes pysty, hieman lounaaseen päin kallistuva "paalu" ruudussa C:4 (samanlaisia tapasin kaivauksissani Säamingin Pääskylahdella toista viikkoa aikaisemmin).

Löytöjä (9087:1-72) ilmaantui jo jokunen pintaturvetta käänettäessä. Eniten niitä oli 15 - 35 cm syvässä, mutta tuli niitä verraten usein vielä 50 - 60 cm syvästä. Seuraava luettelo antaa niistä yleiskatsauksen:

Kiviaseiden kappaleita	2	kpl.
Liuskeriipus (9087:39)	1	"
Hiottuja kiviliuskoja	1	"
Teelmiä	1	"
Piinuolenkärkiä (9087:26).....	1	"
Piikaapimia	6	"
Pii-iskoksia	26	"
Kivilaji-iskoksia	28	"
Kvartsi-iskoksia (m.m. joku retushoitu)	8	"
Saviastianpaloja	1929	"
Saviesineiden kappaleita (9087:52)	1	"
Luumuruja (vähän)		

Hiiliä

Maanäytteitä

Kiviesineistä on huomattavin omituinen liuskeriipus, jolle ei ole ennestään vastineita löydöissämme. Eniten se muistuttaa n.s. T:n muotoisia riipuksia. Sitä saattaisi myös pitää tilapäismuotoisena riipuskovasimena. Kivi-iskokset ovat useimmat punertavaa porfyriittia. Venäläistä piitä on suhteellisen paljon, paitsi iskoksia pieni mantelinmuotoinen nuolenkärki ja 6 kaavinta, kvartssia huomattavan vähän. Hioimien puuttuminen on merkille pantava.

Saviastianpalat ovat tyypillistä kampakeramikkaa, kaikki sangen samanlaisia sekä ornamenttiansa että saven laatunsa puolesta, kuten saman ihmisen tekemiä. Ne edustavat isosta määrästä huolimatta aivan lyhyttä ajanjaksoa kehityksessä, melkeinpä niin sanoakseni momenttia, joka lankeaa tyypillisen kampakeramiikan huippuasteen vähän tälle puolen. Kampakaleimat ovat hienoja ja koriste-yhdistelmissä voi joskus jo huomata alkavaa kurittomuutta. Tyylin hienostunutta, rappeutumutta loppuastetta ne eivät kuitenkaan vielä edusta. - Saviesineen(?) katkelma on epämääräinen.

Luumuruja on ylen vähän. Ehkäpä kosteus on hävittänyt ne niihin aikoihin, jolloin suon pinta oli tässä nykyistä ylempänä.

Löytöjen leviämissuhteet. Asuinpaikka on ollut jo keramiikan samanlaatuisuudesta päättäen sangen lyhyen aikaa asuttuna, kukaties vain yhden kesäkauden. Tähän viittaa myös löytöjen jakautuminen. Toiselta puolen niiden määrä vaihteli isosti eri tahoilla kaivaus-alueella - tyhjiä ruutuja oli siellä täällä löytörikkaiden vieressä - toiselta puolen taas oli niiden leviämisessä havaittavissa sangen selvää järjestystä (kartta 4): Asuinpaikan pääpaikka oli sen kaakkoislaidalla. Siellä sijaitti kivetty tulisija ja sen ympäriltä tavattiin kohtalaisesti saviastianpaloja sekä pii- ja kivi-iskoksia. Sitten seurasi luoteeseen päin joitakin lähes tai aivan löydöttömiä ruutuja ja niiden jälkeen ruuduilla E-G:7-10 keramiikan varsinainen löytöalue, mistä noin 93% koko kaivauspaikan runsaista saviastianpaloista saatiin talteen. Pii-iskoksia ei täältä sensijaan ilmaantunut ensinkään ja kivimateriaaliakin vain nimeksi. Saviastianpaloista saatiin enin osa kahdesta yhtenäisestä

saviastiakasasta, toinen ruuduissa F-G;7-9, toinen ruudussa F:10. Edellisestä saatiin nyt n. 1270 palaa, johon on lisättävä Marttilan väen paikalta aikaisemmin kokoamat palat (8979, 9089); keramiikkakerros oli n. 15 - 30 cm syvässä pinnasta lukien, koillislaidalla pistäytyi se 40 - 50 cm syvään. Jälkimäinen kasa oli pienempi, antaen n. 300 palaa; se oli kahden pienenpuoleisen kiven välissä, osittain kivien päällä, 15 - 60 cm syvässä (ks. karttaa 3). Täällä on ilmeisesti ollut asuinpaikan kerameikos, missä saviastiat on valmistettu ja pidetty. - Edelleen luoteeseen päin siirryttäessä seurasi taas kapea niukkalöytöinen vyöhyke (kartta 4) ja sen takana, kaivausalueen luoteis- ja pohjoispäässä, sieltä ilmaantuneen nuotionpaikan ja hiilisuonen ympärillä ja välissä, asuinpaikan pii-iskentä-alue. Täältä tuli saviastianpaloja vähän, mutta kaikki piikaapimet, nuolenkärki ja enin osa pii-, kivi- ja kvartsi-iskoksista on täältä peräisin. Täällä on piiesineet valmistettu, saalis nyljetty ja nahat käsitelty nuotioiden ympärillä. Pitempiaikainen asutus olisi varmastikin tasoittanut tällaiset epätasaisuudet tai, toisin sanoen, sotkenut tämän selvän järjestyksen erillaisten löydöksiä jakautumisessa.

Korkeusmittaus oli suoritettava topografikartan nojalla, tarkkavaakituksen kiintopisteet kun olivat kaukana. Lähin korkeusmitta, 10,4 venäläistä sylvä eli 22,2 metriä, on merkitty suolle asuinpaikasta etelään, minne päin suon pinta vähitellen kohoaa. Länteen päin se sitävastoin laskee. Sillä taholla on 10 venäl. sylän korkeuskäyrä jokseenkin saman matkan päässä asuinpaikasta kuin mainittu korkeusmitta. Vaakitus aloitettiin viimeainitulta taholta suopelloilta. Vaikkakin lähtökohdasta oli vielä melkoinen matka mainitulle käyrälle, olen laskenut tämän lähtökohdan 21,3 m:ksi eli 10 venäl. syleksi ottaen huomioon suon pinnan ojituksen jälkeen tapahtuneen laskeutumisen (vrt. edellä). Asuinpaikan pintakorkeudeksi saatiin näin 23,16 - 22,47 m (kartta 4). Alin mitta on löytökohdasta a hiekkakuopan länsisivulla. Kun löydöt siitä tulivat n. 15 - 20 cm syvästä, saadaan löytöjen alarajaksi 22,30 m. Tulisijakiveyksen paikalla oli maanpinta 23,05 m yli meren pinnan. Lieden ylimpien kivien korkeudeksi saadaan näin

22,70 m. Kun on oletettava, että liesikiveys oli paikan asutuksen aikana parisen metriä silloista vedenrajaa korkeammalla, voidaan rannaksi olettaa likipitään 21 m:n korkeuskäyrä.

Kasvaneen suoturpeen takia, joka peittää silloisen ranta-viivan, ei kivi-kautisten vesistösuhteiden rekonstruoiminen topografikartan avulla ole tarkoin mahdollista. Koko suon alue on tietystikin ollut veden alla ja asuinpaikka on sijainnut pienellä särkkämäisellä harjanteella, ehkäpä niemellä tai saarellakin, silloisen Suljennon selän koillisrannalla. Tuulten suoja on huono, kuten kaivauksien aikana tultiin kokemaan. Tällaisella tuulille alttiilla rantasärkällä on tuskin voitu asua muulloin kuin kesällä. Kyseessä on siis verraten eheänä säilynyt kesäasuinpaikka, jossa ehkä vain yksi perhekunta - yhdestä kiviliedestä päättäen - on asunut lyhyemmän aikaa. On kuitenkin mahdollista että hiekkakuopan kohdalla on ollut toisiakin tulisijakiveyksiä.

Suljennon suosta kaakkoon päin Kymin viljelysaukeille johtava jokiuomaa muistuttava notko saattaa epäilemään, että Suljennon suo olisi aikoinaan ollut Kyminjoessa Muhujärven tai Tammijärven tapaisena jokijärvenä, jonka rannalla asuinpaikka olisi sijainnut. Näin on tuskin kuitenkaan ollut laita. Suon ollessa järvenä olisi nimittäin se särkkä, jolla asuinpaikka sijaitsee, ollut veden alla. Mainitun uoman niska on nimittäin topografikartan mukaan vähän yli 23 m merta ylempänä, jonka vuoksi suonkuivausviemäriä ei myöskään kaivettu tätä tietä. Ja lounaassa Kymi-joen laaksossa päin ei ole ollut esteitä suurempia vesimääriä suon alueelle salpaamassa.

Tutkimukset suoritettiin syyskuun 19 - 25 p:nä 1929.

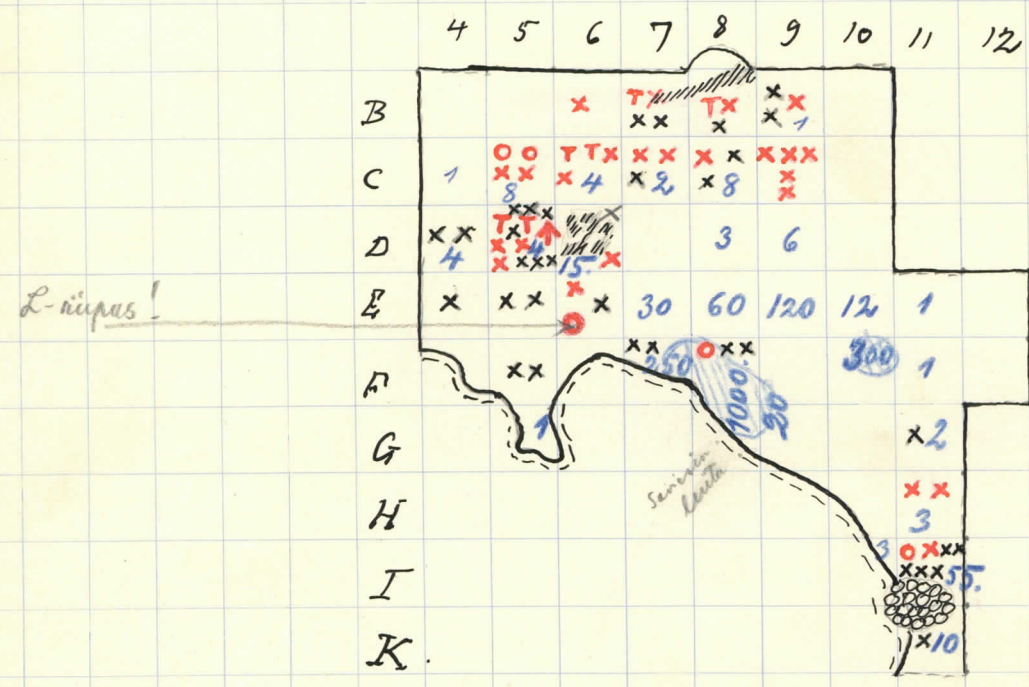
Aarne Europaeus

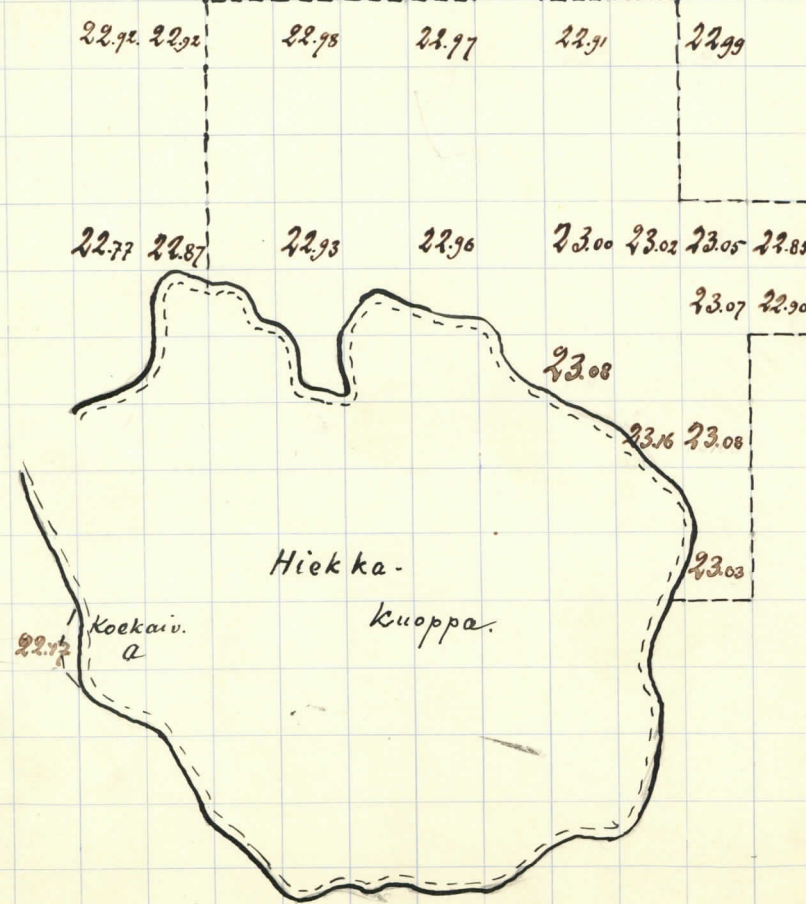

- ↑ Päänuolekärki
- T Pääkaavi
- Kiviase t. sell. kappale tai telmä, kiveä.
- x Pää-iskos
- x Kvartsi- t. Kivi-iskos.

1-500. Saviastianpaloja (yht. 1924 kpl.)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

B Korkeusmitat yli merta
C
D
E 22.68
F 22.76

G
H
I
K
L
M

Kivikautinen asuinpaikka Kymmin
 pitäjässä Eskolan kylän J. E. Marttilan Far-
 lon Suljennon suon palatalla.

Kuva 1. Löytöpaikka etäämpää, jokseenkin idästä.
 Etualalla ruohot, taaksepänä onatala heijanne, jolla löytö-
 paikka on (x); sen takana Suljennon suo-
 viljelykseen. 24. IX. 1929. lev. 7319.

Kuva 2. Löytöpaikka suolta, jokseenkin loun-
 saasta päin. Isäntä J. E. Marttila seisoo saivartiain löy-
 tökähdällä. 19. IX. 1929. lev. 7320.

Kuva 3. Näköala löytöpaikalta lounaaseen
 Suljennon suo-
 viljelyksille. Etualalla tiekka-
 Kiloppa, jonka Hamangruoleisista reuroista J.
 E. Marttila löysi saivartiainpalat. 19. IX. 1929. lev. 7321.

Kivikautionen Aluepaikka
 Kymmiä gridaana Eskolan K. J. J. Mattilan
 talon suljennon suon palikalla.

lev. 7322.

Kuva 4. Näköala löytöpaikalta Suljennon
 suo-lylykille (vrt. Kuva 3). Etualalla hiekkä-
 Kuopan eteläosa, x = alin löytökohda a. 24. IX. 1929.

Kuva 5. Kiviliesti
 ruuduilla F-K: 11 ete-
 lästä päin. Saam-
 pona isompi "pank-
 kokivi" 24. IX. 1929.

lev. 7323.

lev. 7324.

Kuva 6. Löytöpaikka luoteesta päin.
 Linjaa 4 kaivetaan parkaillaan. 23. IX. 1929.

Kartta 3.
 Kivikautinen asuinpaikka
 Kymen pitäjän Eskolan kylän
 J.E. Marttilan talon Suljen-
 non suon ulkopalstalla.

2cm = 1m. 1/50. Käiv. Ruopaus Syyk: 39.

■ hiltä.
 ■ hülensekaista tai noki-maata.
 ■ ruosteensek. ruskeaa kult-kerrosta.
 0.25-70. *0.15-0.30* Syvyysmittoja maan pinnasta lukuun
 Saviastianpala-kasoja.
 & sin. merkinnät saviastianpala-kohtia.

